

वय उषो यदि वद्यन्तिगृहात् RV. 10, 98, 4. — Hierher könnte उष m. = कामिन् *Liebhaver* MED. sh. 4 gezogen werden.

3. उष 1) m. a) *Bdellium* MED. sh. 4. — b) salzhaltige Erde ÇABDAR. im ÇKDr. — 2) n. *fossiles Salz* RATNAM. im ÇKDr. — Vgl. उष.

उषङ्गु m. ein Bein. Çiva's MBh. 13, 1219. — Vgl. उषङ्गव.

उषणा (von 1. उष) 1) n. *Pfeffer* H. an. 3, 194. MED. n. 36. die Wurzel von *Piper longum* Lin. RĀṢAN. im ÇKDr. — 2) f. उषणा *Piper longum* Lin. AK. 2, 4, 15. H. c. 101. an. 3, 193. MED. *Piper Chaba* (चविका) Hunter RATNAM. getrockneter Ingwer RĀṢAN. im ÇKDr. — Vgl. उषणा.

उषती f. = उषती AK. 1, 1, 5, 18. ययास्य वाचा पर उदिते न तो वदेडुषती पापलोक्याम् MBh. 1, 3558. 2, 2191.

उषदु m. N. pr. eines Sohnes von Svāhi HĀRIV. 1970. fg. Im VP. 420: रुषदु.

उषद्वय m. N. pr. eines Sohnes von Titikshu HĀRIV. 1682. VP. 444. — Vgl. रुषद्वय.

उषत् (von 3. उष) m. N. pr. eines Sohnes von Sujāgāna HĀRIV. 1974. fg.

उषप (von 1. उष) m. 1) Feuer. — 2) Sonne Up. 3, 141.

उषर्बुध (उष + बुध) adj. (nom. उषर्बुध) mit dem Morgenlicht erwachend, frühwach: श्रान्ता सूर्यस्य रोचनादिद्यन्दिवा उषर्बुधः । विप्रो कृतिके वतति RV. 1, 14, 9. 63, 9 (5). 127, 10. 4, 6, 8. कृसासः 4, 43, 4. उषर्बुधदूतिः शिरीतवेदाः 6, 4, 2. 13, 1. किन्वानो वार्चमिषिरामुषर्बुधम् 9, 84, 4. 7, 76, 6.

उषर्बुध (उ + बु) m. Feuer AK. 1, 1, 4, 49. H. 1099.

उषस् (von 2. उष) f. *Frühlicht, Morgenröthe, Morgen* (entspr. दोषा); personif. die Tochter des Himmels (RV. 1, 183, 2. 4, 30, 9), auch Schwester der Āditja genannt (1, 123, 5). Nir. 2, 18. 11, 46. 12, 5. Neben den Formen उषसम् u. s. w. finden sich auch die verstärkten उषासम्, उषासम्, उषासाम्; instr. pl. उषासिम् P. 7, 4, 48, Vārtt. RV. 1, 6, 3. वासयोषसः RV. 1, 134, 3. 2, 2, 7. आ निमुच उषसस्तवावीरिव 1, 131, 5. इरे यज्ञाता उषसो ववाधे 4, 23, 7. 10, 64, 3. (गावः) इन्द्राय पूर्वहितसो दुहानाः 6, 28, 1. यस्वा दोषा य उषसि प्रशंसत 4, 2, 8. 2, 8, 3. प्रति दोषामुषासम् 4, 12, 2. उषसो दोषस्य AV. 16, 4, 6. त्रोगययिषि तव ज्ञातवेदस्तिष्ठ आ ज्ञानीरुषसस्ते अग्ने RV. 3, 17, 3. AV. 14, 2, 31. ÇAT. Br. 1, 7, 4, 1. 6, 1, 3, 7. 10, 6, 4, 1. von der *Abendröthe*: उष ऋणं यातव्यं RV. 10, 127, 7. du. उषासो *Nacht und Morgen* VS. 21, 50. 29, 6. RV. 1, 188, 6. उषसो 3, 4, 6. 14, 3. यदो सुवाते उषसा विव्रये 5, 1, 4. नक्षोपासो 1, 142, 7. उषासानक्षो (P. 7, 3, 31) 1, 122, 2. 186, 4. 2, 31, 5. 4, 53, 3. उषासामूर्म P. 6, 3, 31. Sch. उषसि Daç. 1, 23. RAGH. 12, 1. KĀURAP. 5. KATH'S. 21, 146. इन्द्रागया नवोषसा ÇĀK. 173. Nach Up. 4, 233. AK. 1, 1, 3, 2 und H. 139 ist उषस् ein neutr.; MED. s. 18 lässt das Wort in der Bed. von *Tagesanbruch* ein n., in der von *Dämmerung* ein f. sein. H. an. 2, 576 giebt beide Bedd. dem n. ÇKDr. und Wils. führen für die Bed. *Dämmerung* उषती als die von der MED. angenommene Form auf. — Vgl. उषा.

उषस्तं m. N. pr. eines Mannes mit dem patron. चाक्रायणा ÇAT. Br. 14, 6, 5, 1. उषस्ति KāIND. Up. 1, 10, 1.

उषस्य (von उषस्), उषस्यति *tagen gaṇa* कण्डादि zu P. 3, 1, 27.

उषस्य (wie eben) adj. der Ushas geweiht P. 4, 2, 31. VS. 24, 4.

1. उषा (von 1. उष) f. das Brennen, Glühen: उपाचोषपरिदाहधूमायनानि Suçr. 1, 82, 1. 85, 12. उषासावान्वित 2, 19, 6.

2. उषा (von 2. उष) f. 1) = उषस्: सोषामेविन्दुत्स स्वर्ः सो अग्निम्

RV. 10, 68, 9. अग्निमुषा न जरेते कृविष्मान् 1, 181, 9. उषा: सूर्यो न रश्मिभिः (आ वृषाति) 9, 41, 5. इन्द्रागया नवोषसा ÇĀK. 173. v. l. उषे du. so v. a. उषासा VS. 21, 17, 35. 28, 6. उषा-याम् 21, 50. उषामुषा अयेसो धेकुस्मै AV. 12, 2, 45. — 2) *Nacht (Abendröthe?)* TRIK. 3, 3, 434. H. 143. an. 2, 557. MED. sh. 4. VP. 222. — 3) *Kuh* H. 1263. Vgl. उषा. — 4) N. pr. einer Gemahlin von Bhava (einer Manifestation Rudra's) VP. 39. einer Tochter Bāṇa's und Gemahlin Aniruddha's TRIK. H. an. MED. VP. 391. fg. Vgl. उषा.

3. उषा (wie eben) adv. gaṇa स्वरादि zu P. 1, 1, 37. 1) bei *Anbruch des Tages* AK. 3, 5, 18. TRIK. 1, 1, 104. H. 1336. an. 7, 48. MED. sh. 4. avj. 78. अर्धास्तमयासंध्याव्यक्तीभूता न तारका यावत् । तेजःपरिकानिरुषा भानोरर्धादयं यावत् ॥ इति तिथितत्वे वारुक्षचनम् ÇKDr. — 2) in der *Nacht (Abenddämmerung?)* H. 1333. an. MED. avj.

4. उषा fehlerhafte Schreibart für उषा Rāmān. zu AK. 2, 9, 31. ÇKDr. उषाकल (3. उषा + कल) m. *Hahn* TRIK. 2, 3, 18. H. c. 192 (उषा-कोल).

उषापति (2. उषा 4. + पति) m. ein Bein. Aniruddha's AK. 1, 1, 1, 22.

उषारमण (2. उषा 4. + र) m. dass. H. 230. Sch. HALĀJ. im ÇKDr.

उषित s. 1. उष und वस्, वसति.

उषितंगवीन (von उषितम्, partic. von वस्, वसति, + गो) adj. (ein Ort) wo früher Kühe sich aufgehalten haben Rāmān. zu AK. 2, 9, 59. — Var. von अशितंगवीन.

उषीर = उशीर Rāmān. zu AK. 2, 4, 5, 29. ÇKDr.

उपेश (उषा + ईश) m. = उषापति H. 230.

उष्ट्र m. *Pflugstier*: उष्ट्रैरो TS. 5, 6, 22, 1. KĀTJ. ÇR. 5, 11, 12 (v. l. घोष्ट्रैरो). दन्तिगमुष्ट्रां प्रयमं पुनक्ति Kauc. 20. Ebenso darf das Wort, obwohl oxyt., vielleicht verstanden werden in der Stelle: उष्ट्रैरेव फर्वरेषु अयेवे RV. 10, 106, 2. — Vgl. उत्तन्, उष्ट्र und 1. उष.

उष्ट्र 1) m. Up. 4, 163. a) *Büffel, Stier* mit dem Höcker: प्र हि लो पूषन्नरं न यामेनि स्तोमैभिः कृण्व ऋणवो यया मधु उष्ट्रो न पीयरो मधुः RV. 1, 138, 2. शतमुष्ट्राणां ददत्सकृत्वा दश गोनाम् 8, 3, 37. उष्ट्रा चतुर्गुणा ददत् 6, 48, 46, 22. अथ यच्चारेवे गणे शतमुष्ट्रा अचिक्कदन् 31. उष्ट्रमारण्यम् VS. 13, 50 (vgl. ÇAT. Br. 7, 3, 2, 35). उष्ट्रा यस्य प्रवाहिको धर्मतो दिदृशे Kunt. 1, 2. ÇAT. Br. 1, 2, 3, 9. AIT. Br. 2, 8. — b) *Kameel* AK. 2, 9, 75. TRIK. 2, 9, 22. H. 1234. MED. r. 10. HĀR. 81. उष्ट्रमारोह्यमभिमन्त्रयते वाष्ट्रे ऽसि वष्ट्रेदवत्यः स्वस्ति मा संपारयेति Pār. GRBJ. 3, 15. M. 3, 162. 4, 120. 5, 18, 8. 146. 239. 296. 9, 48. 55. 11, 68. 137. 154. 156. 199. 12, 55. 67. N. 13, 11. MBh. 2, 1824. R. 5, 27, 18. Suçr. 1, 193, 4. 203, 15. 2, 420, 8. PĀNĀT. I. 320. fg. उष्ट्रयान ein von Kameelen gezogener Wagen M. 11, 201. 2, 204. उष्ट्रसादि und उष्ट्रवामि P. 6, 2, 40. उष्ट्रवाहिन् HĀR. 162. उष्ट्रक्राशिन् wie ein Kameel schreiend P. 3, 2, 79. Sch. 6, 2, 80. Sch. उष्ट्रवरम् Kameel und Esel, उष्ट्रशमम् Kameel und Hase gaṇa गवाश्चादि zu P. 2, 4, 11. अथैराष्ट्रे च रुवति M. 4, 115. f. उष्ट्रो H. an. 2, 397. Suçr. 2, 87, 15. PĀNĀT. 87, 6. 228, 14. — Zweifelhaft ist es, ob der *Büffel* oder das Kameel gemeint sei VS. 24, 28. 39. — c) *Lasttragen* Duā. im ÇKDr. — d) N. pr. eines Asura HĀRIV. 2631. — 2) f. a) *Kameelweibchen*, s. u. 1, b. — b) eine bes. Art von irdenen Gefäßen (in der Form eines Kameels) H. an. 2, 397. MED. r. 10. Vgl. उष्ट्रिका. — Vgl. उष्ट्र und 1. उष.